

נספח להחלטת ממשלה אף על פי כן - הסרת חסמים לתעסוקת עולים

בעקבות החלטת ממשלה מס' 932 מיום 27 לספטמבר 2023, נעשתה במשרד העלייה והקליטה עבודת מטה לעניין הסרת חסמים רוחביים ונקודתיים לתעסוקת עולים ותושבים חוזרים.

מדינת ישראל, כמדינת הלאום של העם היהודי, משמשת כבית הלאומי והיחיד לכל זכאי השבות ברחבי העולם. כל עולה חדש שמגיע לישראל מהווה משימה לאומית בעלת חשיבות עליונה. מעבר להיבט הערכי והלאומי, עולים רבים נושאים עמם ניסיון מקצועי יקר ערך וכישורים איכותיים שרכשו במדינות מוצאם, ואלו יכולים לשמש מנוף משמעותי לתרומה לחברה הישראלית ולכלכלתה. למעשה, לאורך שנות קיומה של המדינה, העולים היוו כוח מניע מרכזי בהתפתחות המשק הישראלי ובהצלחתו הכלכלית.

על פי נתוני משרד העלייה והקליטה והלמ"ס, כ-25% מהעולים לישראל ממדינות המערב, מחזיקים במקצועות הדורשים רישוי, ומביאים עמם יכולות וכישורים המעשירים את כלל החברה הישראלית. ממחקר של ה-IMF International Monetary Fund שנערך ב-2023 עולה כי קיים קשר חיובי ומובהק סטטיסטי בין גלי עלייה משמעותיים (Immigration Shocks) כמו גל העלייה הנוכחי בישראל, לבין שיפור של 1% בפריון העבודה במדינה הקולטת. מחקרים נוספים מרחבי העולם תומכים בממצאים אלו ומראים כי גלי הגירה תורמים לעלייה בפריון העבודה במדינות היעד. מעבר לכך, עלות ההכשרה של בעלי רישיון במשלחי היד הדורשים רישוי כרוכה בעלויות גבוהות עבור המדינה, והמדינה יכולה לחסוך סכומים ניכרים אם תקלוט עולים שהוכשרו במקצועות אלו במדינות אחרות.

בנוסף לתרומתם הכלכלית, לעלייה של עולים המחזיקים במקצועות רישוי כגון רפואה, רוקחות ופיזיותרפיה, תיתכן השפעה חיובית על רווחת הציבור בשל צמצום המחסור הקיים במגזר הציבורי בבעלי רישיון במקצועות אלו. לדוגמה, על פי דוח שפורסם על ידי ה-OECD בשנת 2023 עומד יחס הרופאים לנפש בישראל על 3.3 לכל 1000 תושבים, בעוד שממוצע ה-OECD עומד על 3.7. בנוסף, מעל 50% מכח האדם הרפואי בישראל הינו מעל לגיל 50, מדד בו ישראל במקום ה-2 מהסוף אחרי איטליה. חוסרים אלה פוגעים בשירותי הבריאות שמקבלים אזרחי המדינה ויוצרים עומסים כבדים על בתי החולים והרופאים העובדים בהם, ומאיימים להוביל את השירותים הבריאותיים לקריסה בעתיד, עם הזדקנות האוכלוסייה בישראל בחלוף השנים.

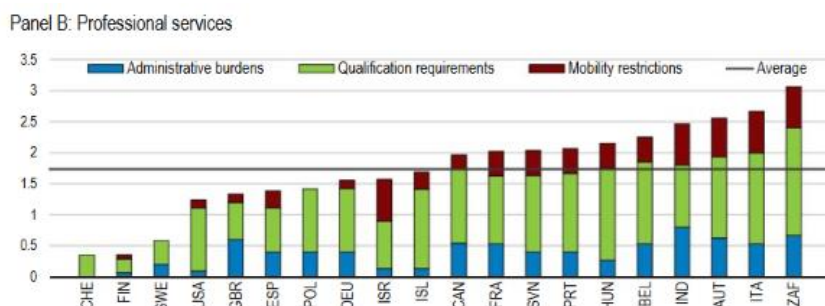
על אף התרומה המשמעותית של עולים רבים לכלכלת ישראל ולרווחת הציבור, הנטל הרגולטורי הכבד בישראל יוצר חסמי כניסה משמעותיים שמאריכים את משך קבלת הרישוי המקצועי ומונעים השתלבות מהירה של למעלה מ-10,000 עולים חדשים מדי שנה. בעבודה שביצע משרד העלייה והקליטה שכללה מחקר מעמיק אל מול משרדי הממשלה השונים, ארגוני הקליטה ובעלי עניין נוספים, ההערכה היא כי משך קבלת הרישיון הממוצע במקצועות אלו עומד על 6 עד 12 חודשים מיום העלייה ובמקרים רבים יכול לעמוד על מעל ל-12 חודשים, במקצועות בהם הנטל הרגולטורי הוא גבוה במיוחד או בהם לא ניתן להתחיל את התהליך טרם קבלת תעודת הזהות. נוסף על כך, חסמי העלייה הגבוהים תורמים למוניטין השלילי של מדינת ישראל בתחום הבירוקרטי, וגורמים לכך שישנם עולים שאינם מצליחים להשלים את תהליך הרישוי, ואף נמנעים מעליה כליל. משרד העלייה והקליטה מעריך כי אחוז העולים בעלי משלחי היד הדורשים רישוי שאינם עולים מתוך חשש מבירוקרטיה וחוסר יכולת לעבוד במקצוע המקורי בהם עבדו במדינת המוצא עומד על 10% עד 15% מעולי מדינות המערב, דבר המצביע על הפסד משמעותי לכוח העבודה המקצועי שניתן היה לשלב במשק הישראלי.

הפסד זה גבוה עוד יותר בשל אי-עלייתם של בני המשפחה של העולה, שתרומתם למשק והחברה הישראלים בטווחי הזמן הבינוני והעתידי נמנעת גם היא.

גם בהשוואה בינלאומית ישראל מדורגת נמוך ביחס למדינות אחרות באירופה. לדוגמה, לפי מדד ה-OER של ה-OECD, הבוחן את חסמי הכניסה למקצועות שונים, לרבות מגבלות התנועה והיכולת לעסוק במקצוע מסוים בעת מעבר למדינה (ראו תרשים 1), ישראל מדורגת כאחת המדינות בעלות הנטל הרגולטורי הגבוה ביותר במדד "מגבלות על חופש התנועה". מדיניות ההגירה לישראל מחמירה ביחס למדיניות האירופית הכוללת אישור אוטומטי של רישיון במדינת היעד במידה והמהגר מחזיק ברישיון בתוקף במדינת המקור, ב-7 משלחי-יד מרכזיים (להלן: **משלחי היד המוכרים**)¹. מדינת ישראל דורשת בחינות רישוי למשלחי יד אלו, בעוד שבמדינות האירופאיות ובבריטניה אין כל צורך בבחינה שכזו (ראו טבלה 1 ותרשים 2).

על פי בדיקת משרד העלייה והקליטה, אימוץ מדיניות של מסלול ירוק במשלחי היד המוכרים יכול לתרום לקופת המדינה מעל ל-2.2 מליארד ש"ח עד 2034, באמצעות מיסוי ישיר ועקיף. תרומה זו נוספת לחיסכון בהשתתפות המדינה בכספי הלימודים הגבוהים וההתמחות אשר נדרשים לצורך הכשרת אזרחים ישראלים למקצועות אלו.

תרשים 1: מדד OER של ה-OECD, בדגש על הגבלות תנועה בין מדינות בו ישראל מדורגת גבוה במיוחד

טבלה 1: השוואת תנאי קבלת הרישיון במעבר בין מדינות ב-EU לבין מעבר לישראל

מעבר מ-EU לישראל		מעבר מ-EU לבריטניה		מעבר בתוך ה-EU		מקצוע
צורך במבחן רישוי	הכרה מלאה בהכשרות ממדינות חברות	צורך במבחן רישוי	הכרה מלאה בהכשרות ממדינות חברות	צורך במבחן רישוי	הכרה מלאה בהכשרות ממדינות חברות	
*V	V	X	V	X	V	רפואה כללית
X	V	X	V	X	V	רוקחות
V	X	X	V	X	V	אדריכלות
V	V	X	V	משתנה	V	ראיית חשבון
V	V	V (?)	V	X	V	ביטוח

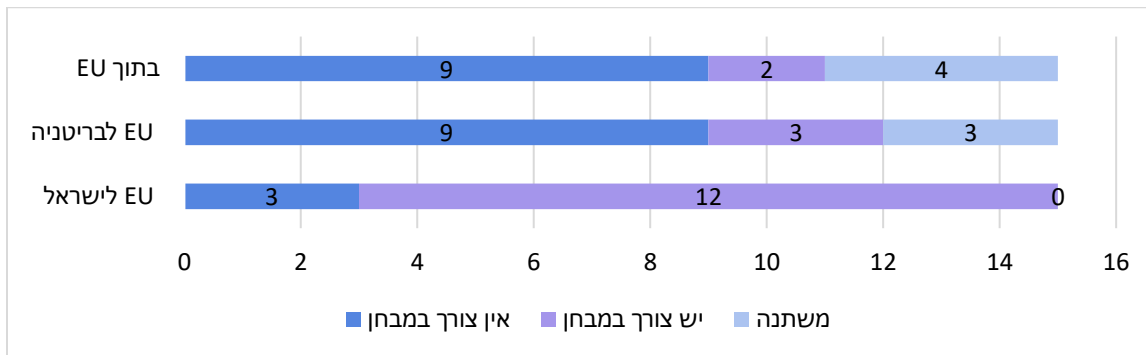
* אינם צריכים לעבור את בחינת הרישוי:

1. מי שעבר בהצלחה את בחינות הסמכה אמריקאיות.

2. בכפוף לכך שלימודי הרפואה הוכרו ע"י המנהל, בוגרי לימודים במדינות: ארה"ב, קנדה, אוסטרליה, ניו-זילנד, צרפת, בריטניה ודרום-אפריקה.

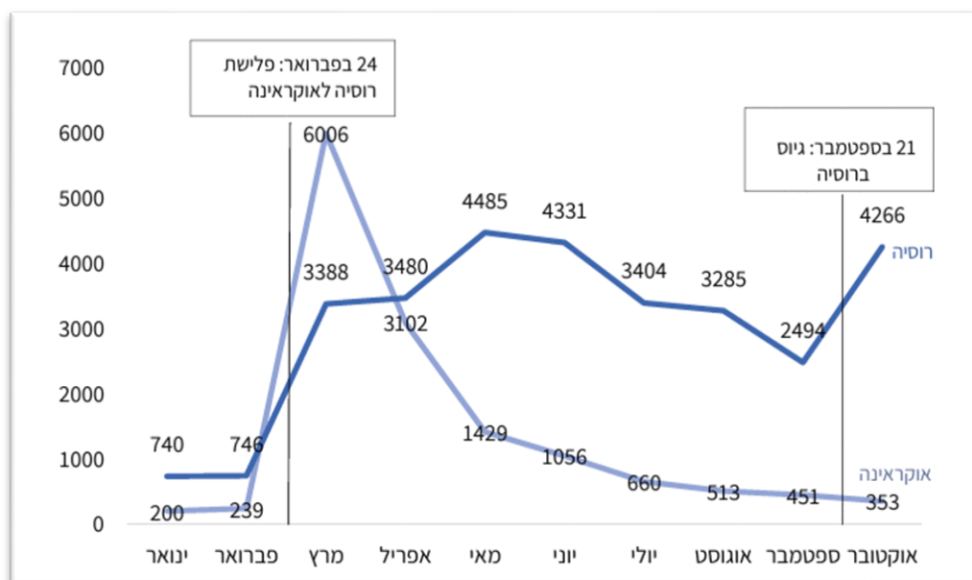
תרשים 2: צורך במבחן לקבלת רישיון ממדינות ה-EU לישראל

¹ אדריכלים, אחים, וטרינרים, מיילדים, רופאים, רופאי שיניים ורוקחים.

בשנים האחרונות גבר הצורך בהורדת הנטל הרגולטורי על העולים לישראל המחזיקים במקצוע רישוי. גילויי האנטישמיות בעולם והמלחמה באוקראינה הביאו לצמיחה בעלייה של יהודים מרחבי העולם, ובעיקר של עולים משכילים רבים ובעלי מקצועות הדורשים רישוי (ראו תרשים 3), בהיקף המוערך בכ-8,000 עולים בממוצע מדי שנה (ראו טבלה 2). מגמת הצמיחה של עלייה מסוג זה צפויה להימשך ולהתגבר בשנים הקרובות, גם ממדינות מערביות ומשכילות נוספות. אי לכך, הצורך ביעול הליכי הרישוי בכדי לאפשר את השתלבותם המהירה של העולים בשוק העבודה הוא חיוני ודחוף כמשימה לאומית, לצד התועלת הכלכלית המשמעותית הטמונה בצידו.

תרשים 3: עולים מאוקראינה ורוסיה לפי חודש העלייה, ינואר עד אוקטובר 2022

טבלה 2: מספר העולים בעלי מקצוע הדורש רישוי מקרב העולים לישראל (גילאים 18-65), לפי שנה (2018-2023)

תת-יבשת המקור	2,018	2,019	2,020	2,021	2,022	2,023
אוקיאניה	37	29	9	14	26	28
דרום אמריקה	305	308	250	308	289	199
מזרח אירופה	4,462	5,800	2,324	2,462	11,697	7,934
מערב אירופה	464	426	390	463	341	245
צפון אמריקה	407	437	361	538	541	422
שאר אסיה	29	20	15	28	25	20
שאר אפריקה	49	59	56	76	71	37
סך הכל עולים בעלי מקצוע רישוי	5,753	7,079	3,405	3,889	12,990	8,885

הצורך בייעול הליכי הרישוי בכדי לאפשר את השתלבותם המהירה של העולים בשוק העבודה הוא חיוני ודחוף כמשימה לאומית, לצד התועלת הכלכלית המשמעותית הטמונה בצידו.

על כן, משרד העלייה והקליטה פועל לקידום צמצום הנטל הרגולטורי על העולים לישראל בתחומי התעסוקה בכלל, ובתחומי הרישוי בפרט, על מנת להקל על עולים לקבל רישיון מקומי במהלך עלייתם ארצה. עבודת המטה של משרד העלייה והקליטה, בהמשך להחלטות ממשלה קודמות בנושא, כוללת הצעה להחלטת ממשלה לשינויים רוחביים ופרטניים במשרדי הממשלה לטובת מהלך עמוק ומשמעותי זה, ובהתאם לנספח זה.

מתודולוגיה

סקירת הליכי הרישוי לעולים לישראל התבצעה ב-6 שלבים.

שלב 1: מיפוי

המשרד מיפה 53 מקצועות אשר מחייבים השלמת הליכי רישוי לטובת העיסוק במקצוע. המיפוי נעשה תוך הסתמכות על מספר מקורות מידע אשר יפורטו מטה:

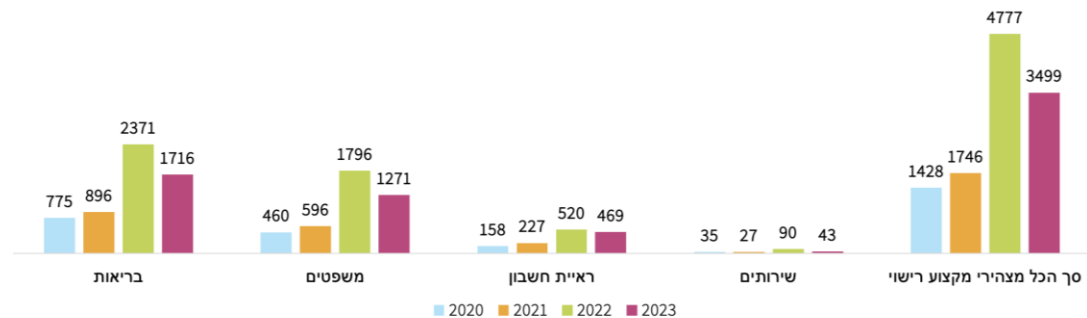
- אתר משרד העלייה והקליטה – האתר מכיל את רשימת המקצועות הדורשים רישוי והסבר על אופן קבלת הרישיון. זוהי הרשימה המונגשת ביותר עבור עולים, אך אינה מכילה את כלל המידע אודות הליך הרישוי.
- אתרי המשרדים המופקדים על מתן הרישיון (דוגמת אתר משרדי הבריאות, האוצר, החינוך ועוד) – אתרים אלו הינם המקור המעודכן ביותר והמקיף ביותר הכולל את מרבית הדרישות לתהליך הרישוי, אך עדיין דורש עיון בחוק, התקנות ומקורות מידע שונים.
- מאגר עבודאטה של משרד העבודה – המאגר מכיל מידע מקיף, אחיד בצורתו, ומעמיק אודות הליכי רישוי רבים, אך אינו מוכוון לעולים ועדכנו מתרחש לעיתים רחוקות.

המיפוי הראשוני של הליכי הרישוי אופיין בסרבול, כפילות ואף סתירות בין מקורות המידע השונים, דבר המלמד על נגישות המידע עבור העולה בפועל.

שלב 2: סקירת היקף העלייה והחלוקה למשלחי-יד

על מנת לאמוד את היקף תופעת העלייה ובקשות הרישוי, הוצלבו נתוני משרד העלייה והקליטה עם נתוני הלמ"ס. מהסקירה שעלתה מנתוני הלמ"ס אודות מספר העולים המצהירים הפני המדינה על מקצוע רישוי, עלה כי מרבית העולים בעלי הרישיון מגיעים ממקצועות הבריאות, עם עלייה משמעותית במקצועות הבריאות והמשפטים (ראו תרשים 4).

תרשים 4: מספר העולים שהצהירו על עצמם כבעלי מקצוע רישוי באשכול, לפי שנת עלייה

שלב 3: תעדוף הליכי רישוי רלוונטיים

שלבי המיפוי וסקירת היקף העלייה הראו כי קיים מנעד רחב של ביקוש למקצועות הרישוי בקרב העולים. על מנת למקד את עבודת צמצום הנטל הרגולטורי, הוחלט לתעדף את הליכי הרישוי הרלוונטיים על בסיס שלושה קריטריונים עיקריים:

1. חוסר בבעלי משלח היד בשוק העבודה
2. ביקוש לתהליך הרישוי מצד העולים
3. הזדמנויות כתוצאה מתהליכים או דיונים עכשוויים בעבודת הממשלה או הכנסת.

כמו כן, נלקחו בחשבון קריטריונים נוספים כמו כובד הנטל הרגולטורי בתהליך הרישוי, ישימות השינוי מול הרגולטור, פוטנציאלי כלכלי לצמצום הרגולציה והליכי רישוי בעלי פוטנציאל לשינוי רוחבי. על בסיס קריטריונים אלו, נבחרו הליכי הרישוי המפורטים להלן.

שלב 4: ניתוח עומק ע"י הצלבת מקורות רשמיים ואנושיים

סקירת המקורות הרשמיים והחשופים לעולים לבדה אינה מספיקה כדי להבין את מציאותו של העולה בשטח. לכן, בוצעו הצלבות של מקורות אלו עם מקורות בלתי מתועדים ורשמיים, אנושיים, אשר סייעו לזהות בעיות שלא עולות מהכתוב. מקורות אלו כללו:

- מקורות מתועדים ורשמיים לעולה – חקיקה ותקנות, אתר משרד העלייה והקליטה, אתרי משרדי הממשלה.

- מקורות אנושיים ובלתי רשמיים – ראיונות עם גורמים בתוך משרד העלייה והקליטה, ראיונות עם מלווי עולים ברשויות המקומיות, ראיונות עם בעלי תפקיד ומלווי עולים בארגונים ללווי עולים, ראיונות עם עולים בעלי מקצוע רישוי, פרוטוקולי וועדות הכנסת ופניה לנקודות השירות של משרדי הממשלה.

שלב 5: "מסע הרישוי"

המידע שובץ על גבי "מסע הרישוי", אשר עוצב כדי לבחון את תהליך הרישוי כמכלול ולזהות כשלים ואתגרים בתהליך מנקודת מבטו של העולה. "מסע הרישוי" מחולק ל-6 שלבים מרכזיים:

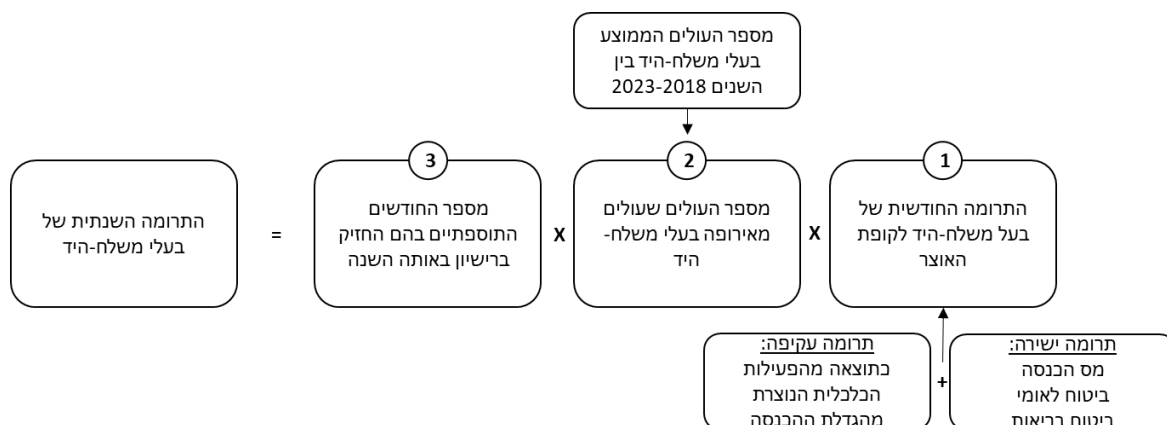
- איתור מידע על תהליך הרישוי
- הוכחת עמידה בדרישות סף לפתיחת הליך הרישוי
- קורסים ובחינות מקדימות
- הכשרה/התנסות מעשית
- בחינת הסמכה, רישום ורישוי
- מציאת עבודה במקצוע הרישוי

כמו כן, קיימות שתי תחנות רוחביות שמלוות את העולה לאורך כל הליך הרישוי – למידת שפה מקצועית וליווי העולה על ידי גורמים מקצועיים.

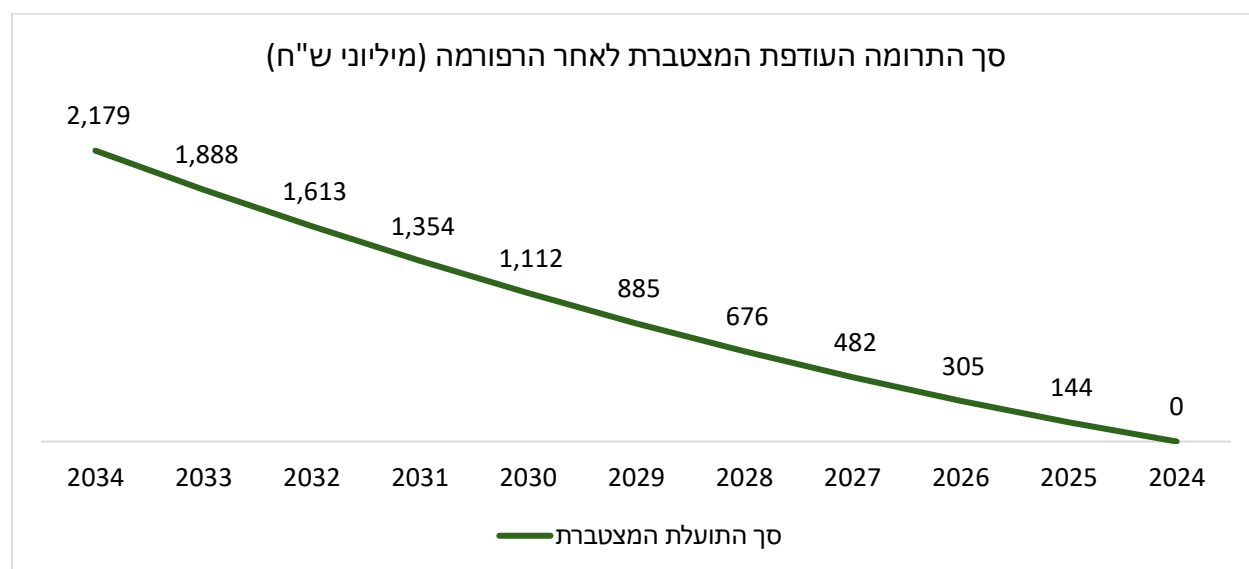
הסקירה התמקדה בזיהויים של כשלים או משוכות המכבידים את הנטל הרגולטורי על העולה. בעיות שזוהו בתהליך הרישוי סווגו לשתי קבוצות: בעיות מובנות שנובעות מההגדרה בחוק או בתקנות, ובעיות ביישום הנובעות מכמות המשאבים המוקצים או אופן השימוש בהם. נוסף למכשולים שזוהו, סומנו על גבי "מסע הרישוי" שאלות לרגולטור הממונה, היכן שהמידע הזמין לעולה היה סותר או לא מפורט דיו.

שלב 6: ניתוח התועלת הכלכלית לקופת המדינה

על מנת לאמוד את התועלת הכלכלית המשוערת של קיצור הליכי רישוי לקופת המדינה, יצר המשרד מודל תיאורטי שבוחן את התועלת התוספתית כתוצאה מקיצור משך הליך הרישוי וכן מעלייתם של עולים נוספים אשר עלייתם לישראל נמנעה בשל חסמי הכניסה הגבוהים. המודל מבוסס על הדמייה של אימוץ מדיניות "מסלול ירוק" לאישור רישוי אוטומטי במספר משלחי יד, בדומה לנהוג באיחוד האירופי, כמצוין לעיל. מדיניות זו נבחרה כבסיס למודל לשם חישוב ראשוני של התרומה הכלכלית של קיצור הליכי רישוי, אך היא אינה המדיניות האפשרית היחידה לביצוע. המודל מחשב את התועלת הכלכלית התוספתית בכל שנה עבור כל קבוצת עולים.

עיקרי תוצאות המודל – המודל מעריך כי התועלת הכלכלית המצטברת לאורך 10 שנים מאימוץ המדיניות תעמוד על 2.2 מיליארד ש"ח עד 2034. 63% מהתועלת, 1.37 מיליארד ש"ח, מקורה בעולים העולים בזמן הסמוך לכתיבת נספח זה ותהליך הרישוי שלהם עתיד להתקצר, ו- 37% הנוספים מקורם בעולים המתכננים לעלות למדינת ישראל בעתיד.

על פי תוצאות המודל, כל עולה תוספתי כתוצאה מאימוץ המדיניות יתרום בעשור הקרוב כ-848 אלף ש"ח לקופת המדינה. רופאים, המהווים 56% מהעולים במשלחי היד המוכרים, צפויים לתרום בממוצע 1.15 מיליון ש"ח, המצטברים ל-435 מיליון ש"ח עד שנת 2034.

מספר העולים החדשים בשנה	מספר העולים החדשים ב-10 שנים	סך התועלת הכלכלית	התועלת הכלכלית הממוצעת לעולה ב-10 שנים
-------------------------	------------------------------	-------------------	--

1,147,286	608,061,723	530	53	רופאים
551,398	77,195,738	140	14	אחים
-	5,513,981	10	1	מיילדים
495,484	44,593,534	90	9	רופאי שיניים
481,749	28,904,960	60	6	רוקחים
309,429	27,848,651	90	9	אדריכלים
551,714	11,034,284	20	2	וטרינרים
848,552	803,152,871	940	94	

תרומה זו מתווספת לתועלת מקיצור הליך הרישוי לאוכלוסיית העולים אשר עולים לארץ כבר כיום. בסך הכל תחסוך המדיניות למשק 111,732 חודשי רישוי, ששווים לקופת המדינה 1.37 מיליארד ₪ עד 2034. מרבית החיסכון צפוי להגיע מקיצור משך הליך הרישוי לרופאים, אשר שווה לקופת המדינה למעלה ממיליארד ₪ לבדו. סך הכל, יהנו מהקיצור למעלה מעשרת אלפים עולים, כלומר יותר מ-1,000 עולים בכל שנה. בממוצע, כל עולה לישראל יניב תוספת של 135 אלף ₪ לקופת המדינה בשנת עלייתו הראשונה.

התועלת הכלכלית הממוצעת לעולה ב-10 שנים	סך התועלת הכלכלית	מספר העולים החדשים ב-10 שנים	מספר העולים שיעמדו בתנאים	
187,973	1,066,984,333	5,676	568	רופאים
102,803	158,702,195	1,544	154	אחים
90,342	5,759,307	64	6	מיילדים
30,793	31,139,192	1,011	101	רופאי שיניים
78,931	51,995,587	659	66	רוקחים
50,697	48,479,466	956	96	אדריכלים
52,989	13,114,901	248	25	וטרינרים
135,484	1,376,174,980	10,158	1,016	

אימוץ מדיניות "מסלול ירוק" לרישוי אוטומטי (בהשראת המדיניות האירופית) צפוי להביא לתועלת כלכלית משמעותית למדינת ישראל. יישום מדיניות כזו יפחית את חסמי הכניסה ויקל על קליטת עולים בעלי רישיונות מקצועיים. יתרה מכך, המדיניות תוביל לקיצור זמן קבלת הרישוי ולחסכון ניכר בעלויות ההכשרה. צעד זה יתרום משמעותית לשוק העבודה ולכלכלת המדינה, ויעודד עולים נוספים להשתלב ולתרום לחברה הישראלית.

מיפוי החסמים, פתרונות אפשריים והמלצות

סקירת הליכי הרישוי מצביעה על חסמים רוחביים המשפיעים על חלק גדול ממקצועות הרישוי עליהם מופקדים משרדים וגופי ממשלה שונים, וכן על בעיות נקודתיות בהליכי הרישוי או במשרדי הממשלה המופקדים עליהם.

בין החסמים הרוחביים, אחד החסמים הבולטים הוא חוסר-הוודאות בקרב העולים אשר נובעת מחוסר היכולת להתחיל בהליך הרישוי טרם השלמת העלייה לארץ. לחיוב בלטו משרדי העבודה, הבריאות, החינוך והחקלאות

ופיתוח הכפר, בהם ניתן להתחיל בהליכי הרישוי טרום-עלייה ללא צורך במספר תעודות זהות. עם זאת, מתוך 23 הליכי הרישוי שנסקרו, רק 10 מתוכם מאפשרים לעולה להתחיל את הליך הרישוי לפני העלייה. חסם גבוה זה משפיע על כ-1,200 עולים מדי שנה. על מנת לצמצם חסם זה, הוחלט לחייב את המשרדים המוזכרים בהחלטת הממשלה לאפשר הגשת מסמכים לצורך בקשות רישוי וקבלת אישור עקרוני המותנה בעלייה לישראל, בעודם בחו"ל בשלב טרום העלייה.

חוסר הוודאות נובע גם מהצורך בצליחת הליכים הכוללים בחינות ושלבי הערכה רבים, לעיתים ללא אפשרות למתן פטור מבחינות אלו בהתבסס על טיב ההכשרה או וותק במקצוע.

חסמים רוחביים נוספים נגעו למשך תהליך הרישוי, שאורכו הצפוי משפיע על טיב ההשתלבות של העולה בישראל, על רווחתו הכלכלית, וכל שביעות רצונו משירותי המדינה. בין החסמים שתורמו להתארכות משך ההליכים באופן רוחבי בלטו זמני ההמתנה ארוכים במיוחד לשקילת והכרה בתארים אקדמיים שנרכשו בחו"ל אשר מוכרים כיום רק על ידי הגף לשקילת תארים במשרד החינוך אשר משפיעים על כ-4,200 עולים מדי שנה; הדרישה להתייצבות פיזית או לשליחת טפסים ותעודות בדואר רשום המקשים על ההתקדמות בהליך הרישוי ומביאים לעיכובו אשר משפיעה על כ-7,600 עולים מדי שנה; גישה מוגבלת לנוטריון מוכר בנציגויות ישראל בחו"ל, שחתימתו מהווה תנאי להתקדמות ברוב הליכי הרישוי, אשר משפיעה על כ-6,800 עולים בשנה; ומספר מועט של מועדי בחינות מסמיכות בחלק מההליכים אשר גורמים לזמן המתנה העולה על 3 חודשים בין בחינה לבחינה, אשר משפיע על כ-5,400 עולים בשנה. חסמים אלו תורמים להורדת המוטיבציה לעליית עולים בעלי מקצועות רישוי לישראל ומובילים לאובדן של אלפי שעות עבודה, וניתן לצמצם אותם.

חסם משמעותי נוסף הוא נגישות מוגבלת למידע אודות הליך הרישוי וכן למערכות הרישוי אותן מציעים משרדי הממשלה. במקרים רבים הליך הרישוי היה מונגש באתר המשרד הממשלתי בעמודים נפרדים, בתרגום חלקי לשפות עלייה נפוצות בדגש על רוסית, צרפתית וספרדית, ולעיתים אף היה נגיש באמצעות החוק והתקנות בלבד. גם הפורטל הממשלתי, במסגרתו מוגשים מסמכים בחלק ניכר מהליכי הרישוי המקוונים, מונגש לעיתים קרובות בשפה העברית בלבד. אי-ההנגשה של המידע יכולה ליצור טעויות העלולות לעלות בעיכוב הליך הרישוי של העולים, ליצור בקרבם תחושת אכזבה וחוסר אמון במערכות הממשלה אשר אינם מונגשות עבורם, ואף לגרום לחוסר מוטיבציה לפנות להליך העלייה לכתחילה. לחיוב בלט משרד הבריאות, שפורטל הרישוי שלו מונגש גם בשפה האנגלית עבור חלק מהליכי הרישוי.

נוסף לבעיות הרוחביות, עלו גם בעיות נקודתיות יותר הנוגעות להליך רישוי יחיד או למספר הליכי רישוי עליהם מופקד משרד ממשלתי יחיד.

כתוצאה של עבודת המטה הרחבה, להלן המלצות בקשר עם הבעיות הנקודתיות שעלו, אשר יישומן יביא לתועלת משמעותית לעולים ולמדינת ישראל:

1. להגדיל תוך 60 יום את מספר מועדי הבחינה המוצעים לכל משלחי היד המוזכרים בהחלטת ממשלה מס' 932, לארבעה מועדים בשנה, מועד אחד כל שלושה חודשים.

2. לפעול תוך 90 יום לקיצור משך הזמן המירבי לטיפול בבקשה לתחילת הליך הרישוי, כך שלא יעלה על תקופה של 30 ימים, בכלל משלחי היד המוזכרים בהחלטת ממשלה מס' 932.

3. משרד העבודה :

א. לאפשר לעולים לגשת לוועדה המייעצת באופן מקוון, חלף הגעה פיזית הנדרשת כיום.

ב. להפחית את הנטל הרגולטורי בהליכי הרישוי למהנדסים ואדריכלים :

- 1) להעניק פטור מלא מהתמחות בהתאם לוותק ולניסיון של מבקש ההכרה ברישוי, ולקצר את משך זמן הרישום בפנקס הנדרש לטובת קבלת רישיון קבוע בהתאם לקיצור ההתמחות.
- 2) להנגיש תוך 90 יום את מבחן הרישוי לשפות נוספות לרבות אנגלית, רוסית, צרפתית, וספרדית.

ג. להפחית את הנטל הרגולטורי בתהליכי הרישוי להנדסאים וטכנאים מוסמכים :

- 1) לפטור עולים ממדינות מוגדרות מהדרישה להצגת מסמכי מקור, בצירוף בקשת הצהרה חתומה ע"י עו"ד, כפי שניתן כיום לעולים מאוקראינה.

ד. להפחית את הנטל הרגולטורי בהליכי הרישוי לחשמלאים :

- 1) להגדיר תוך 60 יום משך זמן מירבי לטיפול במסמכים לא מתורגמים, שתרגומם מתבצע על ידי משרד העבודה, ולפרסמו באתר משרד העבודה.
- 2) לקצר את הוותק הנדרש לצורך שדרוג הרישיון וצמצום משך הזמן הנדרש מתוכו לצבירת וותק בישראל, בהתאם לוותק ולניסיון של מבקש ההכרה ברישוי.

4. משרד התחבורה :

להפחית את הנטל הרגולטורי בהליכי הרישוי לנהגי רכב ציבורי או רכב כבד :

- א. להנגיש תוך 90 יום את תהליך הרישוי במערכת הרישוי הממשלתית המקוונת בשפות עברית, אנגלית, רוסית, צרפתית וספרדית.
- ב. לפעול תוך 90 יום לפרסום אתר ייעודי לעולים המבקשים להכיר ברישיון נהיגה ברכב כבד או ברישיון נהיגה ברכב ציבורי, אשר ירכז את הדרישות, התהליכים והקישורים אליהם, בהם נדרש העולה לעמוד לצורך הכרה ברישיונו מחו"ל.
- ג. להפחית תוך 60 יום את עלות אגרת בדיקת הבקשה המוטלת על עולים.

5. משרד החינוך :

להפחית את הנטל הרגולטורי בהליכי הרישוי למורים וגננות :

א. להנגיש תוך 90 יום את מערכת הרישוי המקוונת בשפות נוספות, לרבות אנגלית, רוסית, ערבית, צרפתית וספרדית.

ב. לפרט תוך 60 יום את התבחינים, אופן הבחינה וציוני המעבר לאורך תהליך הרישוי, לרבות שלבי הריאיון הממין עם מדריך ממונה, החונכות עם מורה מלווה, סדנת העמיתים, ההערכה המסכמת וקורס העברית.

ג. לפעול תוך 60 יום לפישוט תהליך ההכרה בוותק קודם לעולים וספירת הוותק לטובת מתן תגמול הולם לעולה, כמו גם לאפשר ערעור על החלטת המשרד להכרה בוותק.

6. משרד הבינוי והשיכון והמרכז למיפוי ישראל:

להפחית את הנטל הרגולטורי בהליכי הרישוי למוודדים:

א. להעניק פטור מתקופת אימון או קיצור משך האימון בהתאם להמלצת המודד המוסמך, עד לתקופה של חודשים, בהתאם לוותק והניסיון של מבקש ההכרה ברישוי.

ב. להנגיש תוך 90 יום את מבחן הרישוי וריאיון הרישוי לשפות נוספות לרבות אנגלית, רוסית, צרפתית, וספרדית.

7. משרד החקלאות וביטחון המזון הגולמי:

להפחית את הנטל הרגולטורי בהליכי הרישוי לרופאים וטרינרים ולרופאים וטרינרים מומחים:

א. להנגיש תוך 90 יום את הליך הרישוי במערכת הרישוי הממשלתית המקוונת בשפות עברית, אנגלית, רוסית, צרפתית וספרדית.

8. משרד המשפטים:

א. בהתאם לשיח מקצועי ולתעדוף צרכים מבוסס נתונים שיערך באגף לאסדרת מקצועות, להטיל על משרד המשפטים ומועצת רואי החשבון להפחית את הנטל הרגולטורי בהליכי הרישוי לרואי-חשבון:

(1) לקצר תוך 60 יום את משך הזמן לתהליך ההכרה בתארים ובניסיון התעסוקתי שמטרתו לפטור את העולים מחלק מהמבחנים.

(2) להנגיש תוך 90 יום את הליך הרישוי במערכת הרישוי הממשלתית המקוונת בשפות עברית, אנגלית, רוסית, צרפתית וספרדית.

(3) לפרט תוך 120 יום את המידע אודות הליך הרישוי באתר משרד המשפטים, לרבות מידע על דרישות הסף לפתיחת הליך הרישוי, הבחינות הנדרשות ועלותן, התנאים לקבלת פטור מהתמחות והתבחינים לקביעת משך ההתמחות בשפות עברית, אנגלית, רוסית, צרפתית וספרדית.

4) לתרגם תוך 120 יום את הסילבוס לבחינות המסמיכות המפורסם באתר משרד המשפטים וכן את הבחינות בראיית-חשבון בשפות עברית, אנגלית, רוסית, צרפתית וספרדית.

5) להעניק פטור מתקופת התמחות או קיצור משך ההתמחות עד לתקופה של חודשיים, בהתאם לוותק והניסיון של מבקש ההכרה ברישוי.

ב. בהתאם לשיח מקצועי ולתעדוף צרכים מבוסס נתונים שיערך באגף לאסדרת מקצועות, להטיל על משרד המשפטים ורשם המתווכים להפחית את הנטל הרגולטורי בהליכי הרישוי למתווכים במקרקעין:

- 1) לצמצם תוך 90 יום עלות אגרת הרישיון והרישום בפנקס המתווכים.
- 2) להנגיש תוך 90 יום את בחינת הרישוי, ולרבות החוברת בנושא חוקים ותקנות במקרקעין אשר ניתנת לנבחנים במהלך המבחן בשפות עברית, אנגלית, רוסית, צרפתית וספרדית.
- 3) לפרט תוך 120 יום את המידע אודות הליך הרישוי, המסמכים הנדרשים להליך, הסילבוס למבחן והאפשרות לגשת לבחינת הרישוי בעל-פה במקום בכתב באתר הממשלתי בשפות עברית, אנגלית, רוסית, צרפתית וספרדית.
- 4) לקיים קורס ייעודי להכנה לעולים המעוניינים להירשם כמתווכים, בשיתוף משרד העלייה והקליטה.

סיכום

הפחתת הנטל הרגולטורי בתחום רישוי העולים היא אינטרס לאומי ישראלי בעל דחיפות ותועלת משמעותית למדינת ישראל, כפי שמשקף בהחלטת ממשלה 932. סקירת הליכי הרישוי שביצע משרד העלייה והקליטה מלמדת כי ישנם חסמים רוחביים הנוגעים למספר רב של הליכי רישוי ומשפיעים על מספר רב של עולים מדי שנה. לצידם ישנם גם חסמים נקודתיים, שמענה להן יוכל להביא להקלה משמעותית עבור העולים. לצד בחינה של פתרונות אפשריים לבעיות העולות מסקירה זו, מומלץ לבחון צעדים לעידוד הסרת חסמים מהליכי הרישוי ומהליכי עלייה אחרים לאורך זמן ובאופן עמוק על מנת להוסיף ולעודד את העלייה לישראל ולמנוע את היווצרותם של חסמים חדשים.